

Фразеологічні одиниці сучасної англійської мови на позначення проблемної ситуації

Роботу виконано на кафедрі практики англійської мови ВНУ ім. Лесі Українки

У статті здійснено спробу виявити й систематизувати англійські фразеологічні одиниці, що позначають проблемні ситуації.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, проблемна ситуація, семантична група, позначення.

Коляда Э. К. Фразеологические единицы современного английского языка, обозначающие проблемную ситуацию. Данная статья – попытка выявить и систематизировать английские фразеологические единицы, обозначающие проблемные ситуации.

Ключевые слова: фразеологическая единица, проблемная ситуация, семантическая группа, обозначение.

Koliada E. K. Phraseological Units Denoting Problem Situations in Modern English. In this article the attempt to reveal and classify English phraseological units denoting problem situations has been made.

Key words: phraseological unit, problem situation, semantic group, denotation.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасний етап розвитку мовознавства характеризується спрямованістю лінгвістичних досліджень на поглиблене вивчення особливостей та функціонування фразеологізмів [3; 4; 6; 7]. Фразеологізми виконують номінативну функцію – позначають предмети, ознаки, дії навколишньої дійсності [1, 173].

Фразеологічні одиниці (далі – ФО) сучасної англійської мови досить численні. Вони характеризуються великою різноманітністю і стосовно своєї морфологічної структури, і семантики, і сфер та джерел формування. Проте, незважаючи на цю різноманітність, необхідно відзначити, що значна частина ФО поєднана однією спільною рисою, а саме їх орієнтованістю на людину або, інакше кажучи, їх антропоцентризмом.

Об'єктом нашого дослідження обрано англійські ФО на позначення проблемної ситуації. Ця стаття має на меті спробу виявити й систематизувати корпус цих англійських ФО. Оскільки ми трактуємо фразеологію в широкому розумінні цього слова [2, 148], то відносимо до фразеологізмів прислів'я, приказки й відтворювані в готовому вигляді одиниці (приповідки, афоризми, порівняння), що відповідають багатьом критеріям фразеологізмів – відтворюються в готовому вигляді, мають постійну граматичну структуру та компонентний склад, є образними.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Як зазначають психологи, проблема – результат усвідомлення суб'єктом недостатності наявних знань і досвіду для усунення труднощів, які виникли у певній ситуації. Основою виникнення проблеми є проблемна ситуація, яка змушує суб'єкта активно взаємодіяти з об'єктом. Вона породжує пізнавальний мотив і спонукає його до активної мисленнєвої діяльності, у процесі якої висувуються різні гіпотези щодо розв'язування проблемної ситуації. Перевірка цих гіпотез зумовлює трансформацію проблемної ситуації в проблему або завдання – усвідомлену проблемну ситуацію, в якій виділено невідоме і систему даних, перетворюючи які, можна знайти невідоме [5, 265].

Серед ФО на позначення проблемних ситуацій ми виокремили декілька семантичних груп. Розглянемо їх детальніше.

1. Семантична група “у скрутному становищі”:

in/into deep water – in or into difficulties: Psychologists can get into deep water trying to explain everything in terms of childhood experiences [9, 259];

in a fix – having problems: I'm in a bit of a fix – can you pick the girls up from school? [9, 91];

in/into hot water – in or into trouble: I'm afraid this is not the first time that she's been in hot water with the committee [9, 259];

not be out of the woods (yet) – to be in a difficult situation still: She's much better, but she isn't out of the woods yet [9, 271];

be up the creek (without a paddle) – to be in a very difficult situation: Bill crashed the car yesterday – now he's up the creek, with no money to buy a new one [9, 57];

the chickens (have) come home to roost – after a long time you experience the unpleasant effects of something bad or stupid that you have done in the past: For years he avoided paying tax. But now his chickens have come home to roost and he's got a tax bill of £25 000 [8, 55].

2. Семантична група “у тяжкому, безпорадному стані”:

between the devil and the deep blue sea – in a situation in which either choice you make will be bad: *The voters here feel they are caught between the devil and the deep blue sea, and many won't vote at all* [9, 64];

a Catch 22 (situation) – a situation in which you cannot do one thing until you do another, but you cannot do that thing until you have done the first one, with the result that you can do neither: *It's a Catch 22 – she can't get a job in town without a car, but she'll never be able to buy one on the wages she's getting here* [9, 43];

(caught) between a rock and a hard place – in a difficult situation, in which any choice that you make will have bad results: *Of course we don't really want to go on strike – we're caught between a rock and a hard place* [9, 202];

Hobson's choice – a situation in which there is only one thing you can do or have, unless you do nothing: *It's Hobson's choice – we have to accept the service that the bank chooses to offer* [9, 47].

3. Семантична група “наявність перешкод”:

a sticking point – a problem that stops you from deciding something because people cannot agree: *The sticking point in these negotiations is price* [9, 189];

a stumbling block – a problem that may stop you from achieving something: *The dialect was a bit of a stumbling block, but people got round it by using their imagination* [9, 25];

a thorn in sb's side – someone or something that keeps causing problems: *The office administrator has been a thorn in our side for two years – thank goodness she's leaving* [9, 241].

4. Семантична група “спричинення труднощів”:

be a drag on sth – to make progress difficult for something: *High rates of tax continue to be a drag on expanding businesses* [9, 70];

be the bane of sb's existence/life – to cause continual trouble or unhappiness for someone: *Income tax, the bane of modern existence, was invented as 'a temporary measure' to raise money for the Napoleonic war* [9, 14];

drop/land sb in it – to put someone in an embarrassing situation, especially by telling a secret that you should not have told [8, 93]: *I'm sorry if I dropped you in it, but she asked me why you weren't here* [9, 71];

put the cat among the pigeons – to cause trouble in a group by something you do: *Your fax about staff redundancies put the cat among the pigeons* [9, 43];

stir up a hornet's nest – to cause a lot of trouble: They are stirring up a hornet's nest, questioning the honesty of local councillors [9, 173];

dig your own grave – to do something that will cause serious problems for you later: *I knew that if I borrowed more money I'd be digging my own grave* [9, 104].

Висновок. Отже, виділені нами ФО на позначення проблемних ситуацій входять до складу чотирьох семантичних груп. Проведене дослідження не вичерпує порушеної проблематики й намічає ряд перспектив щодо подальших розвідок, котрі вбачаються в залученні ширшої бази джерельних матеріалів, що допоможе точніше систематизувати й описати структурно-семантичні особливості цих ФО.

Література

1. Дорошенко С. І. Загальне мовознавство : навч. посіб. / Дорошенко С. І. – К. : Центр навч. л-ри, 2006. – 288 с.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підруч. для студ. філол. спец. вищих закладів освіти / Кочерган М. П. – К. : Вид. центр “Академія”, 1999. – 288 с.
3. Культурные слои во фразеологизмах и дискурсивных практиках / [отв. ред. В. Н. Телия]. – М. : Яз. славян. культуры, 2004. – 344 с.
4. Лисецька Н. Г. Фразеологічні інновації німецької мови у концептосфері політики (на матеріалі журналу “Der Spiegel”) / Н. Г. Лисецька // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2007. – № 3 : Філологічні науки. – С. 289–293.

5. Психологічна енциклопедія / [автор-упоряд. О. М. Степанов]. – К. : Академвидав, 2006. – 424 с.
6. Рогач О. О. Структурно-семантичні особливості фразеологізмів з етнонімами (на матеріалі української, російської, польської, англійської, французької мов) : монографія / Рогач О. О. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – 236 с.
7. Селіванова О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти) : монографія / Селіванова О. – К. ; Черкаси : Брама, 2004. – 276 с.
8. Oxford Idioms Dictionary for Learners of English. – Oxford : Oxford University Press, 2003. – 465 p.
9. New Longman Pocket Idioms Dictionary. – Harlow : Pearson Education Limited, 2003. – 296 p.

Статтю подано до редколегії
31.03.2010 р.